

Egyetem a gyümölcsös alatt: megnyílt a középkori pécsi egyetemet bemutató kiállítás

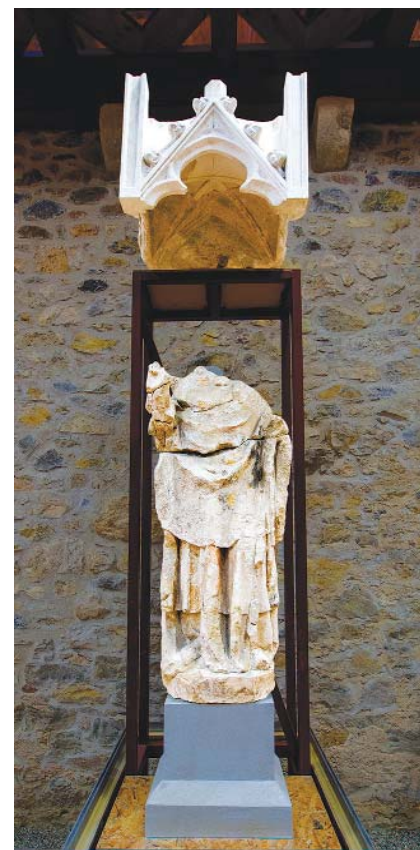
A ki ma végigsétál Pécs belvárosán, az láthatja, hogy folyamatosan újulnak meg az egyes egyházi kezelésű épületek, a Belvárosi plébániatemplom, a Szent Mór iskola és a Hunyadi utcai egykori szeminárium. Érdeemes azonban továbbsétálni, mert a szintén megszépült székesegyház mögött páratlan látnivaló, az egykori egyetem helyén álló kiállítótér fogadja a kirándulókat.

A Magyar Királyság első egyetemét Vilmos pécsi püspök alapította, az erről szóló oklevelet V. Orbán pápa 1367. szeptember 1-jén állította ki Viterbóban. A pécsi universitas sok tekintetben különleges. Egyrészt a nyugati egyetemalapítások után százötven évvel jött létre, ebben inkább a prágai (1348), a krakkói (1364) és a bécsi (1365) intézményekkel említhető egy sorban, és Közép-Európa súlyának felértékelődését jelzi. Másrészt a többiektől eltérően ezt nem egy uralkodói akarat hívta életre, hanem egy ambiciózus főpaprak köszönheti megszületését. A Rajna vidékéről származó Bergzaberni Vilmos ugyanis magára vállalta az egyetem fenntartását, és ezért jöhetett létre a Mecsekalkján az első felsőoktatási intézmény. Megszületésében közrejátszott, hogy Anjou (I.) Lajos királyunk ekkor a bal-

káni hódításokban volt érdekelt, és a balkáni eretnekek elleni küzdelemben szüksége volt a jól képzett klerikusokra. A királyi külpolitika változása, a Balkán-félsziget iránti érdeklődés lanygulása azonban megpecsételte az egyetem sorsát, és a 14. század végén nagy valószínűséggel már bezárta kapuit.

A pécsi egyetem működéséről keveset tudunk. Az egyetemen kánon- és római jogot, valamint filozófiát oktattak, de a teológiai fakultást V. Orbán pápa nem engedélyezte. A karok szervezetének tekintetében az intézmény a bolognai egyetem modellje szerint létesült. Az egyetem egyetlen ismert jogászprofesszora, a Galvano di Bologna néven is ismert jogász, Galvano di Bettino doctor 1370–72 között működött Pécsen. A forrásokból tudjuk, hogy bőséges javadalmak-

kal volt ellátva, ennek ellenére hamarosan visszament Bolognába. A pécsi katedra tehát nem volt vonzó a nyugati oktatók és tudósok szemében, valószínűleg keveset tudtak a számukra távoli városról.

Vilmos püspök halála után a pécsi egyetem hamarosan elvesztette egyetemi rangját, de székesegyházi iskola-ként egészen 1543-ig, a török megérkezéséig működött. Az ezt követő évtizedekben bezárta kapuit, és a sorsa források hiányában teljesen bizonytalan. Sokáig úgy vélték, hogy Evlia Cselebi leírása az egyetem épületéről szól, ma azonban ezt komoly érvek alapján többen megkérdőjelezik. Az bizonyos, ha az egyetem valóban a székesegyház mögött állt, akkor az épületet Zrínyi Miklós katonái rombolták le 1664-ben. A megmaradt falak föld alá kerültek, a 18. században pedig egy gyümölcsöst alapítottak a helyén, így a törmelék több méter mélyen szunynyadt évszázadokig. Jellemző, hogy Joseph Haüy francia hadmérnök az 1687-ben kelt felmérésén már semmilyen épületet nem tüntetett fel ezen a helyen.

Az egyetem pontos helye a 20. század elejétől, Evlia szövegének felfedezése óta foglalkoztatta a kutatókat. A székesegyház északi fala mellett 1980-ban bukkantak az Aranyos Mária kápolna maradványaira, majd öt évvel

később megkezdődött a kápolnától keletre található egyetem feltárása is. G. Sándor Mária és Gerő Győző régészek vezették az ásásokat és az ő nevükhöz köthető az egyetem helyének lokalizálása.

emeli, hogy arany, cinóber, kék festésük jó állapotban maradt meg. Az elmúlt években újraindult ásásokat már Buzás Gergely vezette, és neki köszönhetően készült el az a gyönyörű kiállítótér, amely a Zsolnay Örökségvé-

A feltárás a kilencvenes években is folytatódott, és páratlan szobortöredékek kerültek elő a kápolna feltöltéséből. A jelenleg múzeumi raktárban álló, eredetileg festett kövek művészeti értéküket tekintve egyenrangúak a budai várban talált Zsigmond-kori szobortöredékekkel – csak éppen jóval korábbiak. A faragványok értékét

delmi Nonprofit Kft. üzemeltetésében 2014 tavaszától várja a látogatókat. További információkért érdemes felkeresni a www.kozepkoriegyetem.hu honlapot, és a pécsi kirándulások alkalmával immár ezt a helyszínt is illik felkeresni.

LEJEGYZETTE: DR. VARGA SZABOLCS

FOTÓK: CSERI LÁSZLÓ

